

עידן

דעה את
אלקן אכד
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק לח
שיעור עד - ב (פרשת במדבר תש"ס)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

העולם הזה דומה לפרוזדור:

התייחסות לעולם הזה
כהכנה לעולם הבא

עמוד ה'

היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם:

חלק
המחשבה
והעשייה
של תורה
ומצוות

א. לשמור מצותיו ולדבקה בו: דבקות בהשי"ת רק ע"י קיום מצותיו

הדרך להידבק בהשי"ת לפני מתן תורה היתה ע"י ההתבוננות בגדלות הבורא הנראה מן הברואים שברא בעולמו | אחר מתן תורה אופן הדבקות בהשי"ת היא רק ע"י קיום המצוות | גם הדבקות בהקב"ה הבא ע"י ההתבוננות בגדולתו - אינם אלא מפני שזו מצוה בתורה | ע"י מצוה גשמית יכולים לזכות לאותה דבקות כמו ע"י התבוננות

ב. יודע מחשבות: מעלת הכוונה ומחשבה בקיום המצוות

יש יתרון בכוונת המצוות יותר מחלק עשייתן, אף שבשניהם מקיימים רצון ה' | כי בפעולה הגשמית אין התגלות כמו בחלק הרוחני | סיבת הדברים היא - מכיון שהבריאה עדיין איננה מזוככת כראוי, לכן היא מסתירה על אלוקות | מי שכבר נתעלה ונתרומם ע"י העסק בעניינים רוחניים, מקיים גם מצוות מעשיות בדרגה גבוהה יותר | בחסידות הדגישו את חלקי המצוות המרוממים את האדם | התכלית הנרצית היא גילוי אלוקות בתחתונים, ולכן הדבר המעכב במצוות הוא דוקא עשייתן בפועל

ג. תאיר ארץ מכבודך: כל הבריאה היא כלי לגילוי אורו יתברך

לעת"ל יאיר אור אלוקות בעולם הגשמי כמו שהוא מאיר למעלה בעולמות העליונים | בשעת מתן תורה נגזזו אורות של תורה ומצוות בהבריאה, ועלינו להוציאם אל הפועל | קודם מעמד הנבחר היתה הבריאה משמשת כהוכחה על מציאות השי"ת וגודלו | אח"כ נהפכה כל הבריאה להיות כלי לגילוי אור השי"ת | ריקוד ההרים לפני מתן תורה רומז שרצו לדבוק בה' ע"י ביטול הגשמיות | ולעומתם טען הקב"ה שדוקא בעולם התחתון יכולים להשיג אלוקות

א.

לשמור מצותיו ולדבקה בו: דבקות בהשי"ת רק ע"י קיום מצותיו

ולהשכיל מהם את גודל גבורותיו ונוראותיו יתברך הניכרות מתוך מעשיו ובריותיו.

ריבוי הכוכבים וצבא השמים מורים על גודלו ית"ש שהוא לאין קץ וגבול

ואכן ננקוט לדוגמה מה שמוכר כאן בפסוק הנ"ל 'המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא' - שהוא ענין ריבוי הכוכבים וגודלם, שמספרם הם לאין קץ וגבול, כמו שכתוב (איוב כה, ג) 'היש מספר לגדודיו'. ונתגלה דבר זה ביותר כהיום ע"י הכלים החדשים המציאו כדורות האחרונים, שיכולים לראות בהם ריבוא רבבות כוכבים בלי מספר, וכל אחד מהם הוא עולם מלא, והרבה מהם הם גדולים יותר פי כמה מכל כדור הארץ. וכן גודל המרחק שישנו בין יושבי תבל לבין הכוכבים הוא לאין שיעור וערך, מהלך של אלפי אלפים שנים ויותר, וכן הוא בין כוכב אחד לחבירו וכו'. וכאשר האדם מתבונן ומעמיק מחשבתו הרבה בעניינים אלו, אזי הוא נבהל ומשתומם ממראה עיניו.

כל הנראה אצלנו בעולם הגשמי אינו כלום כלפי העולמות שלמעלה ממנו

וכל זה הוא רק ממה שיכולים לראות בעינינו הגשמיים בחיצוניות עולם העשייה, אולם עוד יותר ויותר מזה יש

וכיוצא בהם, וידבק מחשבותיו הרבה בזה, אזי יבוא להתקשר בעליונים ולהתדבק באלוקות.

כאשר יתבונן האדם במעשיו הנפלאים של השי"ת - מיד תפול עליו היראה

וכמו שהם דברי הרמב"ם ז"ל הידועים בהלכות יסודי התורה (פ"ב ה"ב), וז"ל: 'והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאיר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד (תהלים מב, ג) צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי. וכשמחשב בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד (שם ח, ד-ה) כי אראה שמך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו', עכ"ד.

ואכן על האדם להתבונן בזה הרבה, להרחיב מחשבותיו ולהגדיל השגותיו בענייני גדלות הבורא הנראית ממה שברא בעולמו, וכמו שאמר הכתוב (ישעיה מ, כו) 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה' וגו', הרי שהנביא מצווה ואומר שיש לו לנברא לישא את עיניו למרום, ולבחון את צבא השמים והכוחות העליונים,

בגליון הקודם התחלנו בביאור דברי התניא בגודל מעלת הכוונה והמחשבה בקיום המצוות. ונביא כאן את המשך דבריו בזה, וז"ל: אין ערך ודמיון כלל בין הארת והמשכת אור א"ס ב"ה, שהוא פנימיות רצונו ית' בלי הסתר פנים ולבוש כלל, המאירה ומלוכשת במצוות מעשיות ממש, וכן במצוות התלויות בדיבור וביטוי שפתיים בלי כוונה שהוא נחשב כמעשה ממש כנ"ל, לגבי הארה והמשכת אור א"ס ב"ה המאירה ומלוכשת בכוונת המצוות מעשיות שהאדם מתכוין בעשייתן כדי לדבקה בו ית' ע"י קיום רצונו שהוא ורצונו אחד וכו'. ע"כ. ונבוא בעז"ה לבאר ולהרחיב את דבריו.

הדרך לזכות לדבקות בהקב"ה לפני מתן תורה - ע"י ההתבוננות בגדלות הבורא

הנה קודם שנתן השי"ת לנו את תורתו הק' על הר סיני בשעת מתן תורה, שאז נצטוונו על קיום התורה והמצוות, שבוה זוכה האדם לדבקות עליון בכוראו יתברך ועושה נחת רוח לפניו, אזי כאשר רצה הנברא להידבק בקונו ולזכות לאהבתו ויראתו ית"ש, היתה הדרך היחידה לכך, ע"י שהיה מתבונן בגדלות הבורא הנראית מן הבריאה הנפלאה שברא, ובחכמתו העמוקה בברואים שנמצאים בו. וכאשר יעמיק האדם בדברים אלו

נשתנה הדבר בשעת מתן תורה, שמעתה הדרך להידבק בהקב"ה הוא רק ע"י עשיית רצונו יתברך בקיום התרי"ג מצוות. כי כאשר האדם מקיים את רצון השי"ת בעשיית מצוותיו, ועושה נחת רוח ליוצרו ש'אמר ונעשה רצונו' - והרי הוא ורצונו אחד, בכך הינו מתקשר עם הקב"ה עצמו ממש.

ולפי זה נמצא, כי כדרך שיכולים לקנות דבקות בהקב"ה ע"י העמקת המחשבה בענייני גדלות הבורא וכדומה, הנה כמו כן יוכל כל איש לזכות לדבקות עליון ע"י קיום מצוה גשמית בפועל ממש. וכאשר נותן אדם לחבירו כוס משקה לשתות ובכך הוא מחיה את נפשו, וקיים בה מצוה גמולת חסדים הנאמרת בתורה, הוא זוכה בזה לאותה דרגת הדבקות שזכה הלה ע"י גודל התבוננותו ברוממות ה' הנותנת דבקות שזכה הלה ע"י עשיית רצונו יתברך בקיום התרי"ג מצוות. כי כאשר האדם מקיים את רצון השי"ת בעשיית מצוותיו, ועושה נחת רוח ליוצרו ש'אמר ונעשה רצונו' - והרי הוא ורצונו אחד, בכך הינו מתקשר עם הקב"ה עצמו ממש.

בפנימיות עולם העשיה, שהוא געלה ביותר מכל הנראה כאן בעולם הגשמי. וכן כשנבוא להתבונן יותר בעולמות העליונים שהם גבוה מעל גבוה, הנה כל הנ"ל לא נחשב לכלום נגד העולמות שלמעלה ממנו, שהם עולם היצירה ועולם הבריאה, כי עולם העשיה כמעט שאינו תופס מקום כלל נגד גודל עולמות הללו. וכן כשנמשך הלאה בהתבוננות בעולם האצילות, הרי כל העולמות ב"ע נחשבים כאין ואפס לעומת עולם האצילות, שאינה וחיהויה חד בהון, ואינה וגרמוהי חד בהון. ולמעלה ממנו הוא עולם 'אדם קדמון' הנחשב לערכו כמעט כגודל האין סוף עצמו ב"ה - מצד שאין לנו כלל השגה ותפיסה בו.

ריבוי העולמות וגודלם הם כאין ואפס נגד הקב"ה המחיה אותם

וכל העולמות הללו כולם, גם כשנכפיל אותם אף פעמים כמותם ועוד יותר לאין קץ ושיעור, הם אין ואפס נגד האין סוף ב"ה עצמו, שברא את כולם יש מאין באתא קלילא דלית בה משותא (ע"פ פיוט אקדמות), 'ואתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא העולם' בשהו ממש בלי השתנות כלל וכלל, כי גם לאחר הבריאה - הרי מלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיניה, ודבר ה' בעצמו הוא מחיה בכל רגע את כל ריבוי העולמות, וכל היצור הוא מלא רק בחיות אלוקות.

ע"י התבוננות זו יגיע האדם להידבק בעליונים, ולאחבתו וליראתו ית"ש

והנה כאשר יתבונן האדם בזה בשימת לב ובעומק המחשבה, זאת ישיב אל ליבו כי 'ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד', וכן כשיעסק בעוד מחשבות ועל התבוננויות כאלו, כגון שיעמיק במחשבתו בענין שהקב"ה מחיה את כל הבריאה, דאיהו 'ממלא כל עלמין' ו'סובב כל עלמין' וכדומה, מיד תפול עליו אימה ופחד מפני הדר גאון עוזו יתברך, ויחד עם זאת יחשוק חשק גדול לידע שמו הנשגב והנורא ולהידבק בו באמת, וממילא יפסיק מחשבתו מלעסוק בהבלי ענייני עוה"ז, שהם סתירה אל ההתדבקות בעליונים, ויפשיט עצמו מהגוף הבחמי והחומרי, ומכל הגשמיות והחומריות שבעולם השפל, וידבק עצמו רק בדברים שמימים ורוחניים המקשרים אותו לה' ולענייני אלוקות.

ונמצא שלפני מתן תורה כשעדיין לא נצטוונו בקיום תורה ומצוות, לא היה שייך להידבק בהקב"ה אלא ע"פ דרכי הטבע, והיינו ע"י גודל ההתבוננות והעמקה בענייני גדלות הבורא ע"ד שנתבאר, שעל ידם היה הנברא מפשיט עצמו מגשמיות העוה"ז, והיה מתדבק בעליונים, ומקשר את פנימיות נשמתו למעלה.

פרק ל"ח

וְלֹא שִׁדְבְּקוֹת הַמַּחֲשָׁבָה וְשִׁכַּל הָאָדָם בּוֹ יִתְבַרְךְ הַיָּה מִצַּד עֲצָמָה לְמַעַל הַמַּדְבְּקוֹת קְיוֹם הַמְצֻוֹת מְעִשְׂוֹת בְּפַעַל מִמֶּנּוּ, כִּמוֹ שִׁיתְבָּאָר לְקַמּוֹ; אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁזֶהוּ גַם בֵּן רִצּוֹנוֹ יִתְבַרְךְ, לְדַבְּקָה בְּשִׁכַּל וּמַחֲשָׁבָה וְכֹנֶנֶת הַמְצֻוֹת מְעִשְׂוֹת, וְכֹנֶנֶת קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה וְשָׂאָר בְּרֻכּוֹת. וְהָאֲרַת רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה הַמְאִירָה וּמְלַבֶּשֶׁת כְּכֹנֶנֶת זֶה, הִיא גְדוּלָה לְאִין קִין, לְמַעַל הַמַּעַלָּה מִהָאֲרַת רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַמְאִירָה וּמְלַבֶּשֶׁת בְּקִיּוֹם הַמְצֻוֹת עֲצָמוֹ, בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבְּוֹר בְּלִי פִּנְהָ

הדרך להידבק בהשי"ת לאחר מתן תורה הוא רק ע"י קיום רצונו יתברך בתרי"ג מצוות

אולם כל המהלך הזה היה רק לפני שנתן לנו השי"ת את תורתו במעמד הנבחר, ועדיין לא היינו מצויים ועושים, וממילא היה אופן ההתדבקות להקב"ה רק בדרך מחשבה והתבוננות כאמור. אמנם נשתנה הדבר בשעת מתן תורה, שמעתה הדרך להידבק בהקב"ה הוא רק ע"י עשיית רצונו יתברך בקיום התרי"ג מצוות. כי כאשר האדם מקיים את רצון השי"ת בעשיית מצוותיו, ועושה נחת רוח ליוצרו שאמר ונעשה רצונו' - והרי הוא ורצונו אחד, בכך הינו מתקשר עם הקב"ה עצמו ממש יותר מאשר על ידי כל התבוננות ומחשבה, וזוכה לדבקות עליון בו ית"ש.

גם הדבקות בהקב"ה, וההתבוננות בגדולתו - אינם אלא מפני שנצטוונו עליהם

ולא עוד, אלא שאפילו את עצם הדבקות בהקב"ה איננו מבקשים אלא מפני שכך ציוותה התורה 'ולדבקה בו' (דברים יא, כב), שנצטוונו מפי עליון שנשתדל לדבק עצמו בהשי"ת. וכמו כן חייבה התורה להתבונן בגדלות הבורא וכדומה שאר העניינים המרוממים את האדם ומובילים אותו לדבקות הבורא ית"ש, וכמ"ש (שם ד, לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל' וגו', וכמה פסוקים שבאו בתורה כיוצא ב'ורק מטעם זה אנו עוסקים בהתבוננויות הללו, כי על ידיהם נגיע למלא את רצונו יתברך שציוונו על כך.

וכך הם דברי הרמב"ם הנזכרים, כי קודם שבבאר את האופן לזכות לאהבת ה' וליראה אותו ע"י ההתבוננות כנ"ל, בפתח דבריו הקדים ואמר (הלכה א') 'א-ל-ה-נכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו, שנאמר ואהבת את ה' אלקיך, ונאמר את ה' אלקיך תירא', ורק אח"כ מפרש באר היטב כיצד נזכה לכך - 'והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו' וכו'. והיינו כאמור, כי כל סיבת העסק בעניינים הללו אינו אלא מפני שבכך מקיימים את רצון השי"ת, שציוונו לדבוק בו ולאהבה אותו וליראה את שמו.

ב.

יודע מחשבות: מעלת הכוונה ומחשבה בקיום המצוות

אחר מתן תורה אי אפשר לזכות לדבקות אמיתית אלא בקיום מצוות ה' ועומק הדברים הוא, כי לאחר מתן תורה אין הקב"ה ממציא עצמו אל האדם באופן דבקות טבעית - שהיא על ידי התדבקות בעליונים ובעניינים מופשטים בלבד כמו שהיה לפני קבלת התורה, כי אחר קבלת"ת אי אפשר להידבק בו כי אם ע"י עשיית רצונו יתברך בקיום תורה ומצוות, ובה דוקא נמצא השי"ת. וממילא כל הטעם שיזכה האדם לדבקות בהקב"ה ע"י התבוננות והתדבקות מחשבתו למעלה, וע"י התפשטות מחומריות העולם, גם הוא אינו אלא מפני שכך גזרה רצון העליון שנשתדל להידבק בו באופנים האלו.

ע"י מצוה גשמית יכולים לזכות לאותה דבקות כמו ע"י התבוננות

ולפי זה נמצא, כי כדרך שיכולים לקנות דבקות בהקב"ה ע"י העמקת המחשבה בענייני גדלות הבורא וכדומה, המעלים ומרוממים את נפש האדם למעלה, הנה כמו כן יוכל כל איש לזכות לדבקות עליון בהשי"ת ע"י קיום מצוה גשמית בפועל ממש - ויהיה באותה דרגה של האיש המתבונן. וכאשר נותן אדם לחבירו כוס משקה לשתות ובכך הוא מחיה את נפשו, וקיים בזה מצוה גמולת חסדים הנאמרת בתורה, וממילא את רצון השי"ת שציווה על כך, ממילא הוא זוכה בזה לאותה דרגת הדבקות שזכה הלה ע"י גודל התבוננותו ברוממות ה', שהרי שניהם מקיימים את רצון השי"ת במעשיהם, וזהו עיקר המכוון בכל מעשיו, והוא הדרך האמיתית לזכות להידבק בהשי"ת.

עיקר הדבקות בה' הוא רק ע"י קיום רצון השי"ת

וכמו כן הוא לאידך גיסא. ונאמר בדרך משל, כגון אם יקרה שבעת שיעסוק האדם בהתבוננות ובהגיון השכל בענייני גדלות הבורא וכדומה, ואכן מכוון בהם לשם שמים שציוונו ית"ש בתורתו על כך, יקרה הדבר שהזדמן לפניו באותו שעה עני המבקש לקבל ממתת ידו, ואכן הוא במצב שחל עליו אז החיוב של 'פתוח תפתח את ירך לאחיך לענייך' (דברים טו, יא), אבל מגודל עיונו והתדבקותו בעניינים נעלים ורוממים, לא ירצה להפסיק עצמו ממחשבותיו ולא יתן פרוטה לעני, הנה לאמיתית הדבר - לא קנה אז האיש ההוא שום דבקות אמיתית בהקב"ה ע"י רוממות מחשבותיו, אלא אדרבה הפריד עצמו ממנו יתברך. כי מאחר שבשעת מעשה היתה עליו החיוב של נתינת צדקה, ודבר זה היה המעשה המוטל עליו לעשות בזה השעה, הרי נמצא שכל דבקותו לא נחשב כמצוה כלל, כי היא באה בעבירה, וממילא לא קיים בזה את רצון השי"ת, ולא זכה בזה לדבקות אמיתית כלל, כי אם ההיפך. כי כל עצם הדבקות בהקב"ה אינו אלא בכך קיים רצונו יתברך. ע"י שנקיים את כל מה שציוונו בתורה בהר סיני.

מזה העדיפות בחלק הכוונה של המצוות יותר עשייתן בפועל?

וע"פ הדברים האלה נתנה ראש ונשובה לבאר את דברי התניא בבאור מעלת כוונת המצוות על חלק עשייתם בפועל ממש. והוא, כי אחר שביארנו שכל התכלית אינו אלא לקיים 'רצון השי"ת', וע"ז דוקא זוכים לדבוק בו באמת, א"כ יש לשאול, לכאורה איזה הבדל ישנו בין קיום מצוה ועשיית רצונו יתברך בעשיה גשמית, לבין רצון ה' המלוּבש בעניינים רוחניים, כמו בחלק הכוונה שבקיום המצוות, או במצוות התלויות במחשבה ובכח השכל, שהרי בשתיהן מלוּבש אותו

היות שהבריאה עדיין איננה מוזכרת על כן היא מוכרכת בעד הגילוי אלוקות של המצוות הגשמיות

ונרחיב קצת את הדברים. כי כפי שכבר נתבאר בדברינו כמה פעמים, הנה לאמיתו של דבר תכלית הכוונה העליונה בנתינת התורה והמצוות לישראל היא כדי 'לעשות לו יתברך דירה בתחתונים', ונמצא

גם בפעולה גשמית מלוּבש רצון ה', אך אינו בהתגלות כמו בחלק הרוחני

הנה ע"ז ביאר התניא, כי אין הכי נמי שבעצם הרצון העליון המלוּבש בתרי"ג מצוות אין שום חילוק ביניהם, מ"מ ישנו הבדל בענין גילוי הארת הרצון. והיינו, כי בחלק הרוחני של המצוות מאיר רצון ה' ביותר גילוי והתפשטות, ואינו מצומצם בו כל כך כמו בחלק העשיה הגשמית של המצוה. וממילא כאשר האדם

שבאמת ע"י קיום מצוה בעשיה גשמית ובפועל ממש, הרי מתקיים בזה יותר הרצון העליון, שהרי לתכלית זו ניתנה, להעלות את העולם הגשמי, עד שכל הדברים התחתונים יוכלו באור האלוקות. אלא שלעת עתה קודם זמן התקנון השלם, אין העולם מזוכך כדבעי, ואין הבראה עומדת עדיין במדרגתה הנכונה והראויה לה כמו שיהיה לעתיד בזמן המקווה, ולכן גשמיות העולם מעכבת ומחשיכה בעד הגילוי אלוקות שצריך לצאת מקיום המצוות.

שלימות האדם הוא שתאיר בו אלוקות - ודבר זה נפעל ביותר ע"י קיום רצון ה' בעניינים רוחניים

והנה מכיון שחלק נכבד מתיקון האדם והשגת שלימותו הוא ע"י שיוכה לגילוי אלוקות, כי רק ע"י ההתגלויות האלו יש ביכולתו להתעלות ולהתרומם מן החומר ולהידבק בהקב"ה, ואילו כשהאדם הוא במצב של הסתר, ואין הוא מרגיש כלום מאלוקות, אינו יכול להתעלות כראוי, לכן יש מעלה יתרה להדר בקיום רצון הש"ת באופן רוחני דייקא - בכוננת המצוות, ובמצוות שעיקרן בחלקים הרוחניים של האדם, המוח והלב, כיון ששם מתגלה אלוקות רצון העליון ביותר, והם מרוממים את מדרגת האדם ומקרבים אותו לאלוהים.

איש נעלה ומרומם מקיים את כל המצוות בדרגה גבוהה יותר

והנה אחר שמתעלה האדם וזוכה למדרגות גבוהות ע"י שמקיים את רצון הש"ת בעניינים רוחניים, המנשאים

אותו להיות איש נעלה ומרומם, מעתה הוא מקיים גם את כל שאר המצוות שבתורה בצורה אחרת מאשר קודם לכן, ובאופן רם ונישא ומהודר יותר, כי מכיון שאדם המקיימם הוא איש רוחני ומופשט מגשמיות שכבר נדבק באלוקות בהתגלות לבו, ממילא יש משמעות פנימית ונעלית יותר לכל עשיותיו ופעולותיו.

אצל החסידים הדגישו את חלקי המצוות המרוממים את האדם

וזהו הסיבה שראינו אצל רבותינו הצדיקים תלמידי הבעש"ט בכל הדורות, שעשו עסק גדול ביותר מענין כוונת המצוות, והרחיבו ביותר את חלק הדבקות וההשגה שבהם. כי הגם שעיקר התכלית הנרצית היא הפעולה והעשיה הגשמית כנ"ל, בכל זאת הדגישו החסידים הרבה את ההתגלות אלוקות המאיר ביותר בדבקות בעניינים רוחניים, מפני שדברים אלו דוקא הם המעלים את האדם ומקרבים אותו להקב"ה באופן של גילוי בלי הסתר.

התכלית הנרצית, ועיקר ההטבה שלעתידי - היא גילוי אלוקות בתחתונים דייקא

אמנם כאמור כל זה הוא דוקא מצד מצב הבריאה כעת, כשעדיין אין העולם בתיקונו, וע"כ אין החיות האלוקית שישנו בקיום המצוות הגשמיים מתגלה בגילוי גמור. אבל לאמיתו של דבר עיקר הגילוי לעתיד יהיה בענייני עשיה דוקא, שזהו אכן עיקר הכוונה העליונה - להיות לו דירה בתחתונים דייקא, ואז יתגלה האור א"ס ב"ה בעולם הגשמי ביתר

ג.

תאיר ארץ מכבודך: כל הבריאה היא כלי לגילוי אורו יתברך

לעתידי לבוא יאיר אור אלוקות בעולם הגשמי כמו שהוא מאיר למעלה

והנה ע"פ דברינו אלה יוכן ביתר עומק מה שכתב התניא לעיל (פרק לו) שההתגלות הנפלאה שהיה בשעת מתן תורה, הוא מעין אותו הגילוי הנורא שזוכה לעתיד בימות המשיח. כי כאמור גדול ההתגלות האלוקות שלעת"ל הוא מה שכתוב (ישעיה מ, ה) 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר', והיינו שיאיר אור האלוקות למטה כאן בעולם הגשמי באותו דרגה שהוא מאיר בעולמות העליונים והרוחניים, ואדרבה, עיקר הרצון העליון יתגלה בתחתונים, שהיא תכלית כוונת יצירת כל העולמות.

בשעת מתן תורה נעשה אחדות בין שמים וארץ, עליונים ותחתונים

והנה מעין זה היה בשעת מתן תורה, שאז נעשה ייחוד וחיבור בין העליונים ותחתונים, ונתגלה אלוקות בעולם הגשמי כמו שהוא מתגלה למעלה בעולמות הרוחניים, וכמ"ש (שמות יט, כ) וירד ה' על הר סיני, ואמרו חז"ל (רש"י שם בשם המכילתא) שבשעת מ"ת הרכין הקב"ה שמים עליונים ותחתונים והציען על גבי ההר כמצע על המטה וירד כסא הכבוד עליהם, והיינו שנעשה שם אחדות בין השמים לארץ, ועולם התחתון האיר באותו אור האלוקות כמו שמאיר האור א"ס ב"ה למעלה בעולם העליון, עד שלא היה חילוק והבדל בענין גילוי אלוקות בין רוחניות וגשמיות, וראו שגם למטה בעולם הגשמי נמצא הש"ת. וע"ז אמרו נמי (תענית כו:) 'כיום חתונתו זו מתן תורה, כי 'חתונה' היא ענין של חיבור, והיינו התחברות שמים וארץ.

אורות התורה ומצוות נגזרים ככח הבריאה, ועליון להוציאם אל הפועל

והיינו שבשעת מתן תורה הטביע הקב"ה את כל האורות הנשגבים של התרי"ג מצוות בתוך העולם הגשמי, וכל הקדושה העליונה ורצון העליון ב"ה הצריכים לבוא ע"י קיום תורה והמצוות, נבלעו אז

שאת יותר עוז. וזהו תכלית ה'להטיבך באחריתך' שזוכה בעת ההיא, שהוא גדול ההתגלות אלוקות שתאיר בתוקף רב, הרבה יותר ממה שהוא מתגלה בעולמות העליונים הרוחניים והמופשטים.

הדבר המעכב במצוות וגודל החומר בכיטולם, הינם דוקא בחלק העשיה שבהם

וזהו הטעם שעיקר המעכב בחובת קיום המצוות הוא חלק העשיה שבהם (כמבואר בארוכה במאמרים הקודמים), כיון שזו היא תכלית הכוונה העליונה בציווי התרי"ג מצוות לישראל. ואילו בחלק הכוונה שבהם, וב'אהבה ויראה' המתלוים עם המצוות וכדומה, אע"פ שהם מהדרים אותן באופן נשגב ונפלא, וכמו כן יש בהם משום קיום מצוה בעצמם, מ"מ אינם מעכבים את המצוות, ויכולים לצאת ידי חובת המצוות גם בלעדיהם.

וכמו כן חזינו כי במצוות האלו של אהבת הש"ת ויראת ה', שהינם תלויים רק במחשבה והתבוננות ולא באופן של עשיה ופעולה גשמית, אע"פ שנוצטוונו עליהם מהירוש בתורה, בכל זאת אין בהם את אותו החומר וההגדרות האלה שאנו מוצאים בשאר מצוות המעשיות, כי מי שלא יאכל מצה בליל פסח ח"ו, הרי הוא נחשב כפושע ישראל רח"ל, ואילו מי שאין לו את האהבה והיראה הנדרשות ממנו, עדיין לא מופקע מכלל 'עמך', והוא נחשב ככלל שלומי אמוני ישראל. כי כאמור התכלית העיקרית בציווי הש"ת על קיום תורה ומצוות הוא כדי שיהא לו דירה בעולם הזה הגשמי דייקא, וזה נפעל בעיקר ע"י קיום המצוות בפועל ממש.

הגשמיים וכל מלאכות הגשמיות המתהווים בעולם, יכולים להשתמש בהם לשם שמים ולקיים בהם 'בכל דרכיך דעהו', ואזי הם מתתפכים להיות כלי מחזיק ברכה לגילוי אור ה' של התרי"ג מצוות. ונמצא שלאחר מתן תורה כבר איננו צריכים להפריש את עצמנו לגמרי מגשמיות כדי להתדבק בהקב"ה, אלא רק לרחק מעלינו את תאוות החומר כדי שגם כאן בתוך העולם החומרי נוכל למצוא את גילוי האור א"ס ולדיבק שם באלוקות.

ריקוד הריים לפני מתן תורה היינו שרצו לדבוק בהקב"ה ע"י הפשטת הגשמיות

וזהו שאמרו חז"ל (שם פצ"ט, א) על הפסוק 'למה תרצדון הרים גבוננים' (תהלים סח, יז), שבשעה שבא הקב"ה ליתן תורה בסיני, היו הריים רצים ומדיינים אלו עם אלו, זה אומר עלי התורה ניתנת וזה אומר עלי התורה ניתנת, ואמר להם הקב"ה 'למה תרצדון (תרקדון), עי"ש ברש"י, וכ"כ 'ההרים רקדו כאלים' הרים, כולכם גבוננים (-בעלי מומין) אצל הר סיני'. ופירוש הדברים ע"ד הפנימיות הוא, שההרים הגבוהים רצו להידבק בהקב"ה ע"י ההתקשרות בעליונים דוקא, ולכך רקדו ורצו למעלה, הרומז להתפשטות מהעולם הגשמי, ולעסוק רק בשמיימיות ורוחניות.

למה תרצדון הרים - כי יכולים להשיג אלוקות גם בעולם התחתון

אך הקב"ה טען לעומתם ואמר 'למה תרצדון הרים גבוננים', מדוע אתם מרצדים ומרקדים למעלה, הלא בכדי להידבק בי אין צריכים לעלות לעליונים, רק 'ההר חמד אלקים לשבתו אף ה' ישכון לנצח', כלומר שיכולים לישב ולשכון כאן למטה ולקיים רצון הש"ת בדברים התחתונים, ולהשיג בזה רצון העליון ודבקות בהקב"ה, כי שם טמון ונגנו כל האורות של מתן תורה באופן נצחי, וכמ"ש 'קול גדול ולא יסף', וממילא אין צריכים לפשוט עצמו מדברים גשמיים, אלא לעסוק בהם במצוות גשמיות ובטוב כוונתן.

נקודות:

והנה אחר שמתעלה האדם וזוכה למדרגות גבוהות ע"י שמקיים את רצון הש"ת בעניינים רוחניים, המנשאים אותו להיות איש נעלה ומרומם, מעתה הוא מקיים גם את כל שאר המצוות שבתורה בצורה אחרת מאשר קודם לכן, ובאופן רם ונישא ומהודר יותר, כי מכיון שאדם המקיימם הוא איש רוחני ומופשט מגשמיות שכבר נדבק באלוקות בהתגלות לבו, ממילא יש משמעות פנימית ונעלית יותר לכל עשיותיו ופעולותיו

~

אך הקב"ה טען לעומתם ואמר 'למה תרצדון הרים גבוננים', מדוע אתם מרצדים ומרקדים למעלה, הלא בכדי להידבק בי אין צריכים לעלות לעליונים, רק 'ההר חמד אלקים לשבתו אף ה' ישכון לנצח', כלומר שיכולים לישב ולשכון כאן למטה ולקיים רצון הש"ת בדברים התחתונים

א.

כלל כל הקרבנות לתקן את מיעוט הירח

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א, א) תיבת ויקרא ונתבה בא' זעירא, ויש לכבד את עניינה של א' זעירא זו.

הנה ספר ויקרא הוא תורת הקרבנות, אשר רוב הקרבנות מיוסדים על כפרת עוונות. והנה הכפרה הראשונה שנקבעה בימות עולם, היא מה שהכתיב הקב"ה כביכול על עצמו אחר מיעוט הירח ואמר 'הביאו עלי כפרה שמייעטי את הירח' (חולין טו). ובכן יש לומר כי כפרה זו היא שורש כל הכפרות כולם, כי אכן פגם מיעוט הירח הוא שורש לכל הפגמים, ולכן הכפרה על פגם זה הוא השורש לכל הכפרות. ויש לרמוז את זה במניין פסוקי ספר ויקרא שהם תתנ"ח כמנין 'שמש ירח', להורות כי כל עניינו של חומש זה הוא להשוות בין אור השמש והירח.

ולפי שקבע הקב"ה את המאורות להיות למועדים לימים ולשנים (בראשית א, יד), שבהם ועל ידם נקבעו סדרי הזמנים בעולם, לכן נחשב פגם מיעוט הירח כקלקול בכלליות ענין הזמן. ולפי זה נמצא כי כל ענין של תקון שיש בענין הזמן, הרי זה תקון בענין מיעוט הירח. ולכן זמני המועדים אשר הם קדושת ותקון ענין הזמן, מיוסדים כולם על קידוש החודש הרומז על תקון מיעוט הירח, ולכן נאמרה פרשת מוסף ראש חודש בכפרת פניהם בראש כל מוספי המועדים. ושם נאמר (במדבר כח, טו) ושעיר עיזים לחטאת לה', אשר ממנו דרשו חז"ל שהקב"ה כביכול רוצה בכפרה על מיעוט הירח, ולפי האמור מובן למה זה הוא ההקדמה לכל סדר המועדים.

וזהו ענין פתיחת פרשת ויקרא, שהוא התחלת תורת הקרבנות כולם, אשר כולם מיוסדים על תקון מיעוט הירח כנ"ל. ובהול"ק (ח"ג ד) א"י כי ויקרא אל משה הוא בחי' מדת המלכות, ואילו וידבר ה' אליו הוא מדרגת 'זעיר אנפין', אשר שני מדרגות אלו מכוונות אל השמש והירח, והיינו כי בספר זה עוסקים בתקונם ואיחודם. ואכן 'ויקרא אל משה' הוא בגי' 'מלכות' במילואו (פ"ם לפ"ד כ"ף ו"ו ת"ו) עה"כ. וזהו שיש כאן א' זעירא, להורות על המלכות שהיה בה מיעוט ונהייתה 'זעירא', כי בחומש זה עוסקים בתקונה.

ואמר הכתוב (א, א) תקריבו את קרבנכם, ודרשו חז"ל (מובא ברש"י) 'מכאן שענים מתגדלים עולה בשותפות', ויש לרמוז ב'שותפות' זו על שני המאורות שהם שותפים באורם, וכל הקרבנות באו למען תקון שותפות זו. ולכן 'תקריבו' הוא בגי' 'ימי שנת החמה' (שפ"ח) יחד עם ימי שנת הלבנה הקטנה ביותר (שנ"ט), לרמוז על תקונם ואיחודם על ידי הקרבנות. ואומר 'את קרבנכם' בגי' 'ראש חדש', שהוא זמן הכפרה והתקון למיעוט הירח, והוא בגי' ב' פעמים 'מלך' עם 'כתר אחד'.

ובהמשך הפרשה (א, ח) מובא ברש"י יסוד בענין הקרבנות, והוא מה שכתב 'נאמר בעוף ריח ניחוח, ונאמר בבמה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים', ודבר זה הוא אחד מן היסודות בענין הקרבנות. ועל דרך זה הוא מה שנאמר במחצית השקל אשר מהם מביאים את קרבנות הציבור 'העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל' (שמות ל, טו), לפי שרוצים להדגיש כי אחד המרבה ואחד הממעיט שווים הם. וענין זה מורה גם על תקון אחדות השמש והירח, שכן השמש הוא המאור הגדול בחי' 'המרבה', והירח הוא המאור הקטן שנתמעטה בבחי' 'הממעיט', והם שווים בענין הקרבנות, כי על ידיהם בא תקונם ואחדותם.

ב.

אחדות בין משה רבינו לכלל ישראל

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א, א) כתב רש"י 'לאמר, צא ואמור להם דברי כבושים, בשבילכם הוא נדבר עמי'.

יש לומר כי זה נרמז בתיבות 'מאהל מועד', שכן החילוק בגי' בין 'משה' ל'ישראל' הוא (קצ"ו) כמנין 'מאהל מועד'. וזהו מה שאמר הקב"ה למשה רבינו לומר לכלל ישראל שבשבילם בא הדיבור אליו, והיינו אשר על ידי הדיבור נהיה אחדות בין משה רבינו וכלל ישראל, ולכן 'משה' עם 'מאהל מועד' (ששם בא אליו הדיבור) הוא בגי' 'ישראל'.

ויש להוסיף כי לפי שנרמזה כאן אחדות משה רבינו עם כלל ישראל, לכן יש א' זעירא בתיבת 'ויקרא'. כי כתב האריה"ק (שעה"כ קבלת שבת א) כי א' זעירא זו רומזת על אלף האורות שזכה משה רבינו להם בשעת מתן תורה, ואחר חטא העגל שאיבדו כלל ישראל את הכתרים שקיבלו, איבד גם משה רבינו את אלף אורותיו ונשאר רק עם א', ולכן נהיה מא' גדולה שהיא בחי' 'אֶלְפֵךְ' רק א' זעירא שהיא אחת. וכתב עוד שם כי בכל שב"ק חזרו משה רבינו ומקבל את אורותיו ועל כך אומרים 'שמשח משה במתנת חלקו', ולכן הוא מחזיר לכלל ישראל את האורותיהם בסוד תוספת שבת, עיי"ש. ובוה רואים את האחדות הנפלאה בין משה רבינו וכלל ישראל, גם כאשר איבד את חלקו יחד עם כלל ישראל מחמת החטא שלהם, וגם בוה שהוא מחזיק אצלו את האורותיו כדי להאיר את נשמותינו בכל שב"ק.

ג.

מנחת עני להמתיק את הדינים

ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' וגו' והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו וגו' והקטיר הכהן את אוכרתה וגו' (ב, א-ב).

פי' רש"י 'לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו'.

יש לפרש כי 'נפש' הוא בגי' ה' פעמים 'אלקים', כי העני סובל מן העניות לפי שחלו עליו התגברות הדינים, אשר הם מתחלקים לה' גבורות כדאייתא. וה' גבורות אלו מושרשות בה' אותיות מנפ"ך, ולכן אמרו חז"ל (פגלה ג) כי שכחו את עניינם של אותיות אלו, כי התגברות הגבורות היא בבחי' מיתה שיש עליו גזירת שכחה כמו שאמרו חז"ל (פסחים נד). וזהו גם ענין העני שהוא חשוב כמת (תרי"ג ד), מחמת התגברות הה' גבורות עליו. אכן העני צריך להמתיק דינים אלו, וזהו ש'עני' הוא בגי' ה' פעמים 'חיים', להמתיק את הה' גבורות על ידי ה' חסדים. ועל כן היה העני מתנדב קרבן מנחה, ויש ה' מיני קרבנות מנחת נדבה (מנחת סולת, מנחת מרחשת, מאפה תנור, רקיקין), כדי להמתיק את הה' גבורות.

והמתקת דינים אלו בקרבנות המנחה באה בעבודת הקמיצה שנעשית על ידי הכהנים שהם בחי' חסד. וענין הקמיצה מורה על ניקוד 'קמץ', שהוא מכוון כנגד ספירת הכתר (ע"ח ש"ח פ"א). כי באמת 'קמץ' הוא לשון של קימוץ וצמצום, והרי שהוא בחי' גבורות. אבל הוא מורה על ספירת הכתר, שהוא שורש כל ההמתקות והחסדים. והיינו כי הוא מורה על המתקת הדינים בשרשם, שאז נהיה מהם השפעה של כתר ורצון ברחמים וחסדים.

ולפי שהעני חשוב כמת כנ"ל, לכן המתקת הדינים השורים עליו צריכים להיות על ידי המשכת בחי' 'עץ החיים', כדי להמשיך אליו חיות. וזהו ענין 'קמץ הכהן', כי מהלך עץ

החיים הוא חמש מאות שנה (כ"ד טו, ו), והנה 'קמץ' הוא בגי' ה' פעמים 'מאה'. והמתקה זו על בחי' מיתה, כוללת בה גם המשכת רפואה לחולאים שהם מעין מיתה. וכמו שאמר הכתוב (משלי יג, יב) תוחלת ממושכה מוחלה לב, ועין חיים תאוה באה, אשר עין החיים הוא הרפואה על המחלות. ואמרו חז"ל (ברכות ה) כי המיתה הקשה ביותר היא על ידי מחלת האסכרא, ויש לרמוז על המתקת מחלה זו במעשה המנחה, והוא מה שנאמר והקטיר הכהן את 'אוכרתה' שהוא מורה על 'אסכרא', ולהיפך מבחי' המיתה שנגזר עליה שכחה, נאמר כאן לשון של זכרון.

ד.

חטאתו של הנשיא בבחי' מיעוט הירח

אשר נשיא יחטא וגו' (ד, כב).

יש להעיר שלא נאמר הדבר בלשון תלויה בספק 'אם' נשיא יחטא, אלא בלשון של ודאות.

וביאור הענין הוא, כי הנשיא היינו המלך שהוא המרכבה למדת המלכות, וכל עוד שלא נתקן פגם מיעוט הירח הרי זה נחשב כי ודאי יש איזה פגם האהוז במדת המלכות [כפי איך שהיא מתגלית בעולם הזה], ולכן ודאי יִאָחַזוּ פגם זה בנשיא להביאו לידי איזה בחי' של חטא. ויש לומר כי זהו ענין הכתוב (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, כי המלכות היא בחי' דלה ועינה כאשר היא במיעוטה, והעניים אחווים במדת המלכות. ולכן כל עוד שמדת המלכות אינה בתיקונה, לא יחדל אביון מקרב הארץ.

ולכן קרבנו של הנשיא הוא שעיר לחטאת, כמו שעיר החטאת של ראש חודש, אשר עליו אמרו חז"ל (חולין טו) שהוא לכפר על מיעוט הירח, וכמו כן קרבנו של הנשיא בא לכפר על פגם זה האהוז במדת המלכות מכח מיעוט הירח. וזהו ביאור לשון הכתוב (ד, טו) וכפר עליו הכהן מחטאתו, אשר משמעו 'מחטאתו' ולא כל חטאתו, כי אכן עד עת קץ לא נתקן חסרון זה בשלמות, עד אשר תשוב ותהיה אור הלבנה כאור החמה (ישעיה ל, כ).

ה.

שלשת הכתרים תורה כהונה ומלכות

אם הכהן המשיח יחטא וגו' (ז, ט) ואם כל עדת ישראל ישגו וגו' (ז, ט) אשר נשיא יחטא וגו' (ד, כב).

נזכרו בפסוקים אלו שלש חטאות מיוחדות, חטאת כהן משיח, חטאת הסנהדרין, וחטאת הנשיא. והם כנגד שלשת הכתרים שזכרו במשנה (אבות פ"ד מ"ח) כתר תורה כתר כהונה וכתר מלכות, הסנהדרין הם בחי' כתר תורה, הכהן המשיח בבחי' כתר כהונה, והנשיא הוא בחי' כתר מלכות, כי צריכים חטאת מיוחדת לעומת ג' מדרגות מיוחדות אלו.

ובמקו"א הארכנו בענין ג' כתרים אלו, כי בכח כתרים אלו אפשר להיחלם כנגד עמלק, ואכמהל"ב. ולכן יש גם בעמלק ג' בחינות, וכידוע מה שכתוב בספ"ק כי לכן יש לי' יום מפורים עד פסח, אשר בלי' ימים יש תש"ב שעות כמנין ג' פעמים 'עמלק', כדי להכניע את ג' בחינות עמלק. ולכן הלך משה רבינו עם אהרן הכהן וחזרו על ראש הגבעה בעת מלחמת עמלק (שמות יז, ט), כי משה רבינו הוא בחי' כתר תורה, ואהרן הכהן הוא בחי' כתר כהונה, וחזרו הוא בחי' כתר מלכות [כי היה משבט יהודה]. ולכן נאמר שם (שם יז) והיו ידיו אמונה וגו', כי אמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ו) 'גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בארבעים מעלות, והכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים', והם ג' כתרים הנ"ל, אשר כולם יחד נקנים בק"ב מעלות כמנין 'אמונה', ובא הכתוב לרמוז כי בא משה רבינו בכח ג' כתרים אלו להכניע את עמלק.

העולם הזה דומה לפרוודור: התייחסות לעולם הזה כהכנה לעולם הבא

א. כי השביע נפש שקקה: צרכי הגוף לא בגלל שאני רוצה' אלא מפני שאני 'צריך'
אם העולם הזה אינו התכלית גם הנאות העולם הזה אינם מביאים שום תכלית | הצרכים הגשמיים הם רק הכרח | לא לוקחים יותר מהצורך | לפעמים יש צורך בהנאה מסוימת כדי להשיג הרחבת הדעת לעבודת ה' - אבל זה לא תכלית בפני עצמו

ב. כי הצלת נפשי: צריך להתחנך שלא 'צריך' כל כך הרבה
צרכים להרגיל את הגוף להסתפק במועט ולהיות מרוצה במועט חומריות | רוב בני אדם אוכלים וישנים יותר ממה שהם זקוקים | בעל טוב מרומם את הבית להסתפקות במועט בגשמיות - ובהרחבה ברוחניות | לבסוף כולם יהיו מרוצים ויכירו לו טובה על כך | העבודה להרחיב את ההשגות של הנשמה ולהפחית את ההשגות של הגוף

ג. אדם לעמל יולד: לא להיבהל מכל הקשיים של עולם הזה
גוי מאבד את שפיות דעתו אם חסר לו משהו ב'עולם הזה' שלו מפני שאצלו זו התכלית | יהודי צריך לדעת שהקשיים הגשמיים אינם 'סוף העולם' - שהרי העולם הזה אינו אלא פרוודור ארעי | היום בעצם ישנם פחות קשיים ממה שהיו בדורות הקודמים אלא שמתייחסים אליהם בצורה קשה יותר | אדם שחי ומאמין בעולם הבא גם העולם הזה שלו נעים ומתוק יותר

ד. טוב ארך רוח: להגיע אל התכלית - יתאזר להיות בעל 'אורך רוח'
בעולם הזה מאבדים את הסבלנות מהר - מפני שמציאות העולם הוא רק 'חיי שעה' | כשרוצים לקנות 'נצחיות' צריך כוחות של נצחיות - לא לאבד את הסבלנות גם אם לא רואים את ההצלחה מיד | אברהם אבינו עמל שבעים וחמש שנים לפני שראה הצלחה | למשה רבינו לא היתה שום גדולה במשך שמונים שנה | כלל ישראל ממתנינים לגאולה קרוב לאלפיים שנה ואינם מתייאשים | אדם שמבין שהעה"ז הוא רק פרוודור חי גם בעולם הזה חיי נצח ואינו מתייאש מאריכות הזמן

א.

כי השביע נפש שקקה: צרכי הגוף לא בגלל שאני רוצה' אלא מפני שאני 'צריך'

נקודות:

יש מושג שנקרא 'לחנך את הגוף'. אפשר לחנך את הגוף שלא להימשך אחר התאוות החומריות, ולהרגילו לכך שיסתפק במועט ולא יצטרך כל כך ריבוי גשמיות. ואף שיתכן שבינתיים במצבו הנוכחי הוא אכן צריך את כל הדברים הללו, אבל אינו צריך להישאר כך כל החיים! עליו להשתדל לעבוד על עצמו, ולהרגיל את גופו שלא יהיה לו צורך לכל כך!

יש בו צורך עבור עבודת ה' כך מתעסקים בו ולוקחים ממנו - יותר מזה לא צריכים! כי למה לי להרבות בעסק זה?! הרי מוטב אם אשתדל יותר לעסוק בענין שהוא עיקר המטרה שבעבודה נבראתי - התכלית האמיתית!

בכל דרכיך דעה

גם כשאדם 'מרשה' לעצמו איזה הנאה גשמית מסוימת, אם הוא עושה זאת כדי שיהיה לו הרחבת הדעת בעבודת ה', הרי זה נכלל בענין של 'בְּכָל דְרָכֶיךָ דְעֵהוּ' (משלי ג.ו). כי הלא הוא צריך זאת כדי שתהיה לו מנוחת הדעת, כי ככה יהיה לו יותר כח ומח לעבודת ה', הוא יוכל ללמוד טוב יותר ולהתפלל טוב יותר. ונמצא שהוא מעלה ומקדש את ההנאה גשמית הזאת ועושה אותה לכלי לעבודת ה', והיא חלק מן 'התקן עצמך בפרוודור' שמביאו אל העיקר שהוא חיי העולם הבא.

הוא אכן רק 'פרוודור' בפני העולם הבא, מתייחס לכל צרכיו הגשמיים רק כ'הכרח' בלבד. כלומר, אין ספק שבדאי צריך אדם להשיג את כל צרכיו, כי כדי לשרת את השי"ת ולעבודו, הרי צריך שיהיה לו גוף, ושהגוף יהיה בריא וחזק, ועל כן אין אדם רשאי להתעלם מצרכי הגוף, אלא עליו לתת לגוף את צרכיו כדי שיהיה לו כח לעבודת ה'. אבל זה אינו יותר מאשר 'הכרח', כי באופן זה ברא השי"ת את העולם שבני אדם צריכים להשתמש בעניני הגשמיות כדי להתקיים, והיות שזה רק 'הכרח' אין צורך ולהרחיב ולהגדיל עניינים אלו אלא אפשר להסתפק בהם במועט!

מ'טפל' לוקחים רק מה שצריכים

ועל כן בשעה שאדם עוסק בענינים גשמיים, כאכילה ושתיה ושינה וכדומה, עליו לזכור: יש 'משהו אחר' שהוא העיקר - ומה שהוא עוסק כעת אינו יותר מאשר טפל. וממילא כפי השיעור

בגליון הקודם התבאר, שהתכלית שעבורה נבראנו היא להגיע לעולם הבא, והעולם הזה אינו אלא 'פרוודור' להתכונן לקראת העולם הבא - ומלבד זאת שהדברים כתובים ומפורשים בתורה קובדברי חז"ל - זוהי מציאות ברורה ופשוטה שאנו רואים לנגד עינינו, הן מפני שאף אחד הרי לא נשאר בעולם הזה לנצח, והן מכך ששום אדם אינו שבע ומרוצה מכל ההנאות והתאוות של העולם הזה. וצריכים לחזור ולשנן את היסוד הזה ולהתנהג על פיו: "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין" (אבות ד, טז). כעת נוסף לבאר כמה נקודות, שהם תוצאה מההשקפה הברורה הזאת, ונראה איך השקפה זו משפיעה בפועל על האדם שמחשיב ומתייחס לעולם הזה כפרוודור בלבד.

צרכי גשמיות - רק 'בלית ברירה'

הדבר הראשון הוא: אדם שידוע ומבין שהעולם

ב.

כי הצלת נפשי: צריך להתחנך שלא 'צריך' כל כך הרבה

הוא אכן צריך את כל הדברים הללו כדי שיהיו לו הכוחות שהוא זקוק להן לעבודת ה'. אבל אינו צריך להישאר כך כל החיים! עליו להשתדל לעבוד על עצמו, ולהרגיל את גופו שלא יהיה לו צורך לכל כך!

כל יוצא צבא בישראל

ובאמת זה מה שנהוג בצבא, מגייסים את

ההרגל נעשה טבע שני לדוגמא, אדם חושב לעצמו "אם אני לא אישן כך וכך שעות - אני אהיה עייף! אם אני לא אוכל כל כך הרבה - אני אהיה רעב! אם אני לא אוכל את כל המעדנים ולא יהיה לי את כל הנוחות - לא יהיה לי הרחבת הדעת! ולא אוכל לעבוד ולשרת את השי"ת". ואף שיתכן שזה נכון, כי בינתיים במצבו הנוכחי

לחנך ולהרגיל את הגוף

אמנם בענין זה יש דבר יסודי שמאוד נחוץ לדעת. יש מושג שנקרא 'לחנך את הגוף'. אפשר לחנך את הגוף שלא להימשך אחר התאוות החומריות, ולהרגילו לכך שיסתפק במועט ולא יצטרך כל כך הרבה, ושיוכל לחיות בהרחבת הדעת גם בלא ריבוי גשמיות.

אדם צריך לרומם את צרכי נשמתו, להגדיל ולהרחיב מאוד את ההשגות של הנשמה: צריך להשיג דבקות הבורא! צריך לדעת את כל התורה כולה! צריך להתלהב בקדושת השבת! ולעומת זאת צריך להקטין את ההשגות של צרכי הגוף; כפי שמתאים לדבר שאינו יותר מ'טפל'.

~
אי אפשר להשוות בין יסוריו של אדם שאינו מתייחס להעוה"ז כפרוודור לבין יסוריו של מי שחי עם האמונה בעולם הבא. יסוריו וכאביו של אדם שאינו חי עם ההשקפה הנכונה גדולים בהרבה מיסוריו של חבירו שיועד שהעולם הזה הוא רק פרוודור ומעבר, וההבדל הוא עצום לאין שיעור

החילים לצבא ושם מרגילים ומאמנים אותם במשך ימים רבים, הם אוכלים מעט וישנים מעט, וכמו"כ מעבידים אותם בעבודות קשות המפרכות את גופם. והסיבה לכך היא כדי שגופם יהיה רגיל במיעוט אכילה ובמיעוט שינה ויוכלו לסבול הרבה בזמן מלחמה. זה הכל - פשוט מרגילים את הגוף שיוכל להתקיים בפחות ממה שהוא רגיל עד עכשיו.

וכמו כן מוטל על כל אדם מישראל להיות איש גיבור חיל בצבא ה', להרגיל את גופו להתקיים בפחות ממה שהורגל בו עד היום, למעט באכילה ולמעט בשינה ובשאר צרכי הגוף, ולהרבות בעבודת ה'. כמובן, שיש צורך לעשות זאת ב'חכמה' - לא הרבה בבת אחת, אבל מעט מעט ירגיל את גופו שאינו זקוק לכל כך הרבה.

רוב בני אדם אוכלים וישנים יותר מיד

אליבא דאמת מצד הטבע, אדם אינו זקוק לכל כך הרבה אכילה ושינה כפי שאנשים חושבים. ורובא דרובא בני אדם אוכלים הרבה יותר ממה שהם זקוקים, וכן ישנים יותר ממה שצריכים, וכן הוא לענין שאר צרכי הגוף. וכל זה נובע מכך שמעולם לא הרגילו את עצמם למעט ולשנות מעט מהרגלם. ועל אנשים אלו קרא שלמה המלך (משלי כט, כא) **'מִפְּנֵיךָ מְנַעַר עֵבֶדוֹ'**, שכבר בשנות נעוריו מפנק את 'עבדו' - כלומר את הגוף שהוא נברא על מנת להיות 'עבד' לעבדו ולשרתו - מקטנותו הוא מעדן את גופו, הוא אינו מתאכזר על גופו, הוא מטפל בגופו טוב מאוד... וכנראה גופו לא יזמין אותו לדין תורה לאחר מאה ועשרים שנה... הוא אכן התייחס יפה לגופו, ולא עשה לגוף שום עולה, אדרבה, הוא היה מאוד מסור לגופו וסיפק לו את כל צרכיו בשפע רב, הוא היה 'גומל נפשו איש חסד', הוא מתנהג לגופו במסירות ובישור...

האחד בא לגור וישפוט שפוט...

אבל על האדם לדעת שאם יתנהג כך, זה לא יגמר בטוב. בסופו של דבר הגוף יהיה זקוק להרבה מאוד, וכל כמה שתיתן לגוף הוא לעולם לא יהיה מרוצה, וכמה שירבה לפנק את הגוף כך תמיד ירצה יותר ויחשוק להרבות הנאות ותענוגים! **מצבו עלול להתגלגל כל כך רחוק, שהגוף יתהפך להיות מושל מוחלט עליו:** "אני צריך את זה ואת זה! אם אני לא אקבל את זה ואת זה את כל הנוחות - לא אוכל להתקיים,

פרק א'

והנאות העולם אין ראוי שיהיו לו אלא לעזר ולסייע בלבד, לשיקויה לו נחת רוח ויישוב דעת למען יוכל לפנות לבו אל העבודה הזאת המופלגת עליו. ואמנם ראוי לו שיתקויה כל פנייתו רק לבורא ותמכרף וישלל יהיה לו שום תכלית אחר ככל מעשה שייצשה

יהיו שמחים בחלקם ומרוצים ומאושרים. אדרבה, לבסוף ירגישו כלפיו הכרת הטוב: "אתה רוממת את כל המשפחה! אתה הקטנת את ההשגות בחיים הגשמיים - ורוממת אותנו! ההשגות גדולות יותר בחיים הרוחניים! ההבנות שלנו ברוחניות גדלו והחשק והרצונות שלנו לגשמיות התקטנו!"

לרומם את הגוף להשגות גבוהות יותר ברוחניות

ועל זה הדרך צריך אדם לחנך את גופו, וחובתו היא לרומם את צרכי נשמתו, להגדיל ולהרחיב מאוד את ההשגות של הנשמה: צריך להשיג דבקות הבורא! צריך לדעת את כל התורה כולה! צריך להתלהב בקדושת השבת! ולעומת זאת צריך להקטין את ההשגות של צרכי הגוף; כפי שמתאים לדבר שאינו יותר מ'טפל'. באופן זה מלמדים ומרגילים את הגוף לאט לאט להצטמצם ולהסתפק במועט, ובמשך הזמן הגוף מתרגל שכבר אינו דורש כל כך הרבה.

אדם שהוא 'בן עולם הבא'

זו היא התוצאה הראשונה מכך שאדם יודע שהעולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא, הוא מבין שהוא צריך להיות אדם 'בעל נשמה', אדם 'בן עולם הבא', שעובד כל ימי חייו להתקין עצמו בפרוודור כדי להכנס לטרקלין.

וממילא ה'פועל יוצא' מזה הוא, שכאשר הוא עוסק ב'עניני הגוף', הוא מקצר וממעט בכך, והוא נוטל רק כפי שנצרך כעת והוא ממשיך הלאה, ולעומת זאת כשמגיע ל'עניני הנשמה', הוא מאריך ביותר, הוא לא יכול להשביע את עצמו, אלא תמיד משתוקק וצמא ליותר, הוא רוצה עוד ועוד, ולכן הוא מרבה להתאמץ, כי יודע שזאת היא התכלית שבעבורה נברא.

למי נאמר כל הדברים הללו?

ויש צורך להדגיש: ישנם בחורים שאינם אוכלים די צרכם ואינם ישנים מספיק, ואחרי שישמעו את דברינו אלה, הם ימעטו יותר באכילה וימעטו יותר בשינה. ועל כן אני מדגיש שאין כוונתי אליהם! אל הבחורים הללו צריך לדבר שיחה אחרת! הם לא צריכים לשמוע את דברינו אלה! כוונתי רק לבחורים רגילים שצריכים לשמוע את הדברים הללו, ולהבחין בין העיקר ובין הטפל.

לרומם את כל הבית להשגות גבוהות ברוחניות

אבל האמת היא שחובת האדם היא להסביר לבני משפחתו שלא צריכים כל דבר! ושעדיף לחיות חיים רוחניים, וכדאי מאוד לצמצם בצרכים הגשמיים, ולהתאמץ כדי להתעלות לחיים של רוחניות ודביקות בה'. עליו ללמד את בני הבית ולהסביר להם בדרכי נועם, לתת דרשה נאה, ולחזור על זה שוב ושוב, עד שיבינו מעצמם שאכן לא צריך להשיג את כל מה שיש לאחרים, ובמשך הזמן כולם יהיו מרוצים ושמחים. אבל לעומת זאת אם הוא 'מוותר' להם, ונותן עוד ועוד, הרי בסופו של דבר אף אחד לא יהיה באמת מרוצה, מפני שסוף כל סוף בני המשפחה יבקשו יותר ויותר, ולעולם הם לא יהיו מרוצים. ורק אם מתרגלים שאפשר להסתפק במועט ולא צריך כל כך הרבה, אז בסופו של דבר כולם

ג.

אדם לעמל יולד: לא להיבהל מכל הקשיים של עולם הזה

קשיים, אלא מפני שאנשים נשברים מהר מאוד מכל קושי. בעיניהם כל קושי הוא ממש 'עק וועלט' ('סוף העולם'), זה הורג אותם לגמרי, הם נופלים למצב של דכאון הנפש, עצבות ומרה שחורה, עד כדי כך שהם ממש אינם מסוגלים לסבול את זה. מה היא הסיבה לכך? מפני שמעולם לא חינו את עצמם לחיות עם ההשקפה שהעולם הזה היא 'פרוודור' בפני העולם הבא. ולעומת זאת אדם שכך זכה לחיות עם האמונה וההשקפה הנכונה, אינו מבין: "מה כל הרעש? מה אתה רוצה? נו, הרי מה שקרה קרה, והעבר אין ומאי דהוי הוי, הרי סוף סוף אנו כעת רק בעולם הזה! זה רק מעבר גרידא, זה הרי לא התכלית!"

שונים בחיים. והמציאות היא שהקשיים נעים גדולים בהרבה, אם האדם אינו חי עם ההשקפה האמיתית על החיים בעוה"ז. אי אפשר להשוות בין יסוריו של אדם שאינו מתייחס להעוה"ז כפרוודור לבין יסוריו של מי שחי עם האמונה בעולם הבא. יסוריו וכאביו של אדם שאינו חי עם ההשקפה הנכונה גדולים בהרבה מיסוריו של חבירו שיועד שהעולם הזה הוא רק פרוודור ומעבר, וההבדל הוא עצום לאין שיעור. הם לא מסוגלים לסבול את הקשיים זו הסיבה לכך שיש בזמננו כל כך הרבה קשיים וכאבים. לא מפני שבאמת ישנם היום כל כך הרבה

הצרות והקשיים של העולם הזה הוא רק למי שאינו חי עם ההשקפה האמיתית

הנקודה השניה - שהיא תוצאה למעשה מההבנה של: 'העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא' היא היחס הנכון לקשיים בחיים.

לעתים אנו רואים שאנשים שאינם מחשיבים את העולם הזה כפרוודור וכמבוא לקראת העולם הבא, וחס ושלום כשבא עליהם צרה הם נשברים ומדוכדכים מאוד. אנו מקוים אל הש"ת שאכן לא יהיו שום צרות ח"ו לעם ישראל, ואך טוב וחסד יהיה מנת חלקו של כל אחד ואחד. אבל לעתים מתרחשים קשיים

הרכב הם הש"י עולמות שלהם...

אצל החופשיים אנו רואים עוד יותר. אם תיקח מגוי את האפשרות לצאת לחופש (וואקאציי) או תמנע ממנו איזה תאוה שיש לו הוא ממש ישתגע. למה? מפני שאין לו שום דבר אחר בעולמו! אתה הרי עקרת אותו מכל חיי העולם הבא' שלו! כל התכלית שלו... הרי אם לא יהיה לו את תאוותיו לא יהיה לו כלום. אם מישוהו רק יגע בכלי הרכב שלו, בשעה שהוא עומד במשך יום שלם ושוסף ומצחצח את הרכב... הוא ממש מפנק את הרכב... ואם אתה תעשה אפי' נזק קל שבקלים לרכב, הוא ממש יצא מדעתו, הוא יתחיל לצעוק בקולי קולות. מדוע? מפני שהרכב הוא עבורו הש"י עולמות שלו... אין לו הרי שום דבר בעולם מלבדו, זה כל השכר וכל התכלית שלו, ואתה נגעת לו בנקודת התכלית... הוא יתפוצץ מכעס, הוא מרגיש שלקחת ממנו את תכליתו.

אדם לעמל יולד

לעומת זאת יהודי יודע ומאמין שהעולם הזה אינו התכלית. נו, מה כבר יכול לקרות? איזה נזק אפשר לעשות לך? איזה צרה כבר יכולה להתרחש בעולם הזה? העולם הזה הרי ממילא לא התכלית! זה ממילא 'עולם התלאות' הרי ממילא 'אדם לעמל יולד'! ואנו כעת רק עוברי דרכים, ומטרתנו היא להגיע לתכלית האמיתית לעולם הבא! עולם שכולו טוב! ועל כן בודאי שלא נצטער ולא נשבר כל כך. וכאשר הוא מתבונן בכך אינו שבור ומדוכדך מהקשיים שבאו עליו.

אפילו העולם הזה הוא מתוק יותר

יהודי שאינו נשבר כל כך מצרה, גם העולם

הזה שלו מתוק הרבה יותר. מפני שהקשיים והכאבים שמשתרגים עליו אינם גדולים כל כך בעיניו, אפשר לסבול את זה, זה לא כל כך נורא. נכון, הצרות כואבות מאוד, אבל באותו הזמן הוא חוטף עוד מעט תורה ומצוות, פועלים דברים גדולים, ושמים בשמחה של מצוה ובשמחת התורה, נו, אפילו שעובר עליו מה שעובר ואירע מה שאירע, זה לא סוף העולם! לא קרה שום דבר!

העולם עצמו מלמד אותו

המציאות שאנשים נשברים מכל קושי ומכל תקלה, היא תוצאה מכך שהם 'הפכו את היוצרות לגמרי', הם הפכו את כל מהלך המחשבה, הם עשו מהעולם הזה 'מקום התכלית'. האמת היא שהעולם הזה אינו מקום התכלית! מי שעושה את העולם הזה למקום תכליתו, יראה בעצמו שהעולם עצמו יערוך נגדו מלחמה. העולם עצמו יראה ויוכיח לו: לא הבנת אותי ולא השתמשת בי באופן הנכון!

יהודים יראים ושלמים יש להם 'עולם הזה' נעים ונפלא

צדיקים ויהודים יראי ה', יש להם 'עולם הזה' נעים ונפלא. כמובן שזה בנוסף למה שעתידיים נחול לעולם הבא, טוב להם ב'עולם הזה'. את זה ראו אצל כל היהודים היראים, ואפילו אצל אלו שהיה להם יסורים וצרות עד אין שיעור רח"ל. בדור הקודם היה אדם גדול מגדולי בעלי המוסר, המשגיח של ישיבת פוניבז' רבי יחזקאל לינשטיין זצ"ל, ולעת זקנותו היה מרגלא בפומיה: "מעולם לא כיוונתי בדעתי על העולם

הזה, אבל איזה עולם הזה נפלא ונהדר יש לי!".

דבריו אלה אינם חידוש כלל וכלל, כי אצל אדם גדול כמוהו כל יום היה מלא במתיקות התורה ובמתיקות העבודה. הצדיק הרי רואה אור חדש בכל יום ויום, וממילא אין הקשיים של העולם הזה משפיעים עליו. ברור שגם לו יש הרבה קשיים בחיים, אבל זה לא נוגע לו בנפשו, הם אינם כובשים אותו ואינם משפיעים על מצב רוחו.

להעמיד את השקפת החיים באופן הנכון

זהו יסוד גדול. שמשום מה בזמנינו יש התרשלות בדבר, אע"פ שכל אחד יסכים שזה דבר פשוט וברור, אך האמת היא שלמעשה אינו פשוט וכלל לא מובן מאליו! הלאו שחיו עם הדבר פשוט הזה... האם אנו אכן חיים עם זה?! ולזאת צריך אדם לקבוע בנפשו היטב: שהעולם הזה אינו יותר מאשר 'פרוזדור בפני העולם הבא', ואדם צריך לחיות את חיי 'חיי העולם הבא'! את היסוד הזה חייב אדם להחדיר בעומק נפשו, צריך להתבונן ולהתעמק בזה עד שיהא 'בלעל בדמו'. שומה על האדם להעמיד את כל השקפת החיים ואת כל מהלך חיי על פי היסוד הזה.

כל הנקודות הללו אינם יותר מאשר דוגמאות

האמת היא, שיש מקום להאריך בנושא זה, אבל כאן רק נגענו בנקודות מסוימות, שזה ישמש כפתח להמשיך ולהוסיף עוד ועוד, ולהמשיך לחשוב, בבחינת "שמע חכם ויוסף לקח".

ד.

טוב ארך רוח: להגיע אל התכלית - יתאזר להיות בעל 'אורך רוח'

ההתייחסות לעולם הבא - 'אורך רוח'

אבל כדי לקנות הצלחה לעולם הבא - אשר זו היא הצלחה אמיתית ושלמה, הצלחה שאינה 'לחיי שעה' אלא 'לחיי נצח' - יש צורך בהרבה 'אורך רוח', כלומר, לא להתפעל מאריכות הזמן, לא מתפעלים מכך שכבר עבר זמן רב ועדיין לא עלה בידו להצלח.

לנצח נצחים קדושתך נקדיש

'אורך רוח' היא מידה נשגבה הנובעת מהמידה של 'נצחיות'. אדם שהוא 'נצחי', אינו מתפעל אם עובר עליו תקופה ארוכה ועדיין לא ראה את מה שהוא רצה לראות. הוא ממתין להצלחה מסוימת ועדיין לא עלה בידו להשיגה. מפני שהוא יודע שהאמת היא כאן! הוא לא יוותר על עבודתו בשום פנים גם אם עדיין לא ראה הצלחה במעשיו. אדרבה, השי"ת אכן מנסה את

התוצאה השלישית מהידיעה שהאדם יודע ומבין שהעולם הזה הוא רק פרוזדור בפני העולם הזה - הוא הענין של 'אורך רוח'. זהו ענין חשוב ונחוץ מאוד לעובדי ה'.

ההתייחסות לעולם הזה - 'קוצר רוח'

'אורך רוח', הוא ההיפך מ'קוצר רוח'. המשמעות של 'קוצר רוח' היא כך: כל אלה שרוצים להצליח בעולם הזה, מצפים בדרך כלל לראות את ההצלחה 'כאן ועכשיו', או על כל פנים מחר או מחרתיים. אבל אם עובר תקופה מסוימת ועדיין ההצלחה לא הגיעה, הם בדרך כלל מאבדים את הסבלנות להמתין. ואם עובר זמן רב שעדיין לא ראו שום הצלחה, הם יתייאשו לגמרי. הם ילכו לחפש משהו אחר, או יפסיקו לגמרי להתעסק בעסק הזה.

פרק א'

שְׁהָאָדָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְהִתְעַנֵּג עַל ה' וְלִיהְנוֹת מִזֵּי שְׂכִינָתוֹ, שְׁהוּ הַתְּעַנֵּג הָאָמִיתִי וְהַעֲדוּן הַגָּדוֹל מִכָּל הַעֲדוּנִים שְׂכִינָתִים לְיִמְצֵא. וּמְקוֹם הַעֲדוּן הַזֶּה בְּאֵמַת הוּא הָעוֹלָם הַבָּא, כִּי הוּא הַנִּבְרָא בְּהִקְנָה הַמְצֻטְרָקֶת לְדָבָר הַזֶּה. אִךְ הַדָּרָךְ כְּדִי לְהִגִּיעַ אֶל מְחֻז הַתְּעַנֵּג זֶה - הוּא זֶה הָעוֹלָם. וְהוּא מִה שְׁאֵמְרוּ וְזָכְרוּנָם לְבְרָכָה "הָעוֹלָם הַזֶּה דוֹמֵה לְפְרוֹזְדוֹר בְּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא"

האמת היא שזהו המהלך הנכון להתנהל עם העולם הזה! מפני שהעולם הזה הוא הרי רק 'חיי שעה' בלבד, ועל כן כל הענינים של העולם הזה הם גם 'ארעיים', וממש כפי שכל מה שקיים בעולם הזה מסתיים לבסוף - כך גם הסבלנות מסתיימת! הסבלנות היא רק למשך זמן מסוים. זה נקרא 'קוצר רוח'.

נקודות:

ולזאת צריך אדם לקבוע בנפשו היטב: שהעולם הזה אינו יותר מאשר 'פרוזדור בפני העולם הבא', ואדם צריך לחיות את חיי העולם הבא! את היסוד הזה חייב אדם להחדיר בעומק נפשו, צריך להתבונן ולהתעמק בזה עד שיהא 'בלעל בדמו'. שומה על האדם להעמיד את כל השקפת החיים ואת כל מהלך חיי על פי היסוד הזה

~

אומתינו היא אומה נצחית, אנשים נצחיים אינם מתפעלים מאריכות הזמן. אין מציאות כזאת שהצפייה נמשכת זמן רב ולכן כבר מתייאשים! ב'נצחיות' אין מושג כזה! המציאות שאדם ממתין זמן רב ולא השיג את מבוקשו ולכן הוא מרים ידיים ביאוש, שייכת רק באדם שאינו 'נצחי', אדם שיש לו 'אורך רוח' ממשיך בעבודתו ובתקוותו עד שהוא משיג את מבוקשו

היה יותר טוב, הוא המשיך לסבול מאותם רדיפות כפי שהיה קודם הנס! שום דבר לא השתנה לטובה. בנס כבשן האש היה אברהם אבינו בן חמישים וחמש שנים (עי' ספר הישר פ' נח ד"ה ויהי) וכשנאמר לו 'לך לך' היה בן שבעים וחמש שנים.

ה'אורך רוח' של משה רבינו

וכך היה גם אצל משה רבינו ע"ה. הוא גדל בבית פרעה ואח"כ הוצרך לברוח מארץ מולדתו, והתגורר אצל יתרו כגור; וכפי שאמר מרע"ה בעצמו (שמות ב, כב) "גַר הָיִיתִי פֶּאֶרְץ נְכָרִי", ומשה התכבד בחימו: 'אני חתן המלך', יתרו הלא היה אדם גדול! איי, אבל איך מתקרב יתרו כלל לגדולתו של משה רבינו? וא"כ למה התייחס משה לחימו? אלא שהוא היה במצב שפל, שאף אחד לא ידע ממנו. עד שהיה בן שמונים שנה הוא לא ראה שום הצלחה. זו היתה תקופה של שמונים שנה של עבודת ה' שעבד משה, הוא בודאי עבד את ה' באופן נפלא ביותר, ועם כל זה לא התחילה כלל פרשת משה רבינו! רק לאחר שמונים שנה, אז הוא נהיה 'משה רבינו'.

לא כתוב כלל מה שהיה מקודם, אבל יתכן שהוא לא ראה מה שיתנו לו מן השמים על עבודתו. הצלחתו היתה שהוא היה 'גואל ישראל', אבל עד שהיה בן שמונים שנה לא ראה שום הצלחה! על כל פנים, לא ההצלחה שהיתה מצופה מאדם גדול כמותו.

אומה נצחית - ציפיה לישועה

וכן הם פני הדברים גם בהשקפה על 'כלל ישראל' באופן 'כללי', אנו רואים שאנחנו 'אומה נצחית' האם מעולם עלה על דעת אדם - ולו יהיה החוקר הגדול ביותר והחכם הגדול ביותר שמבין בכוחות הנפש של האדם - שלאחר אלפיים שנות גלות, עדיין יעמדו כלל ישראל ויצפו לביאת המשיח? הלא כבר עברו כל כך הרבה שנים שאנו עומדים ומצפים לגאולה ועדיין לא נושענו, כבר בימי 'התנאים' ציפו והמתינו לגאולה, ואחר כך בתקופת האמוראים המשיכו לקוות ולצפות לגאולה. בימי הגאונים כבר חשבו שהנה הוא כבר בא, הגאונים חישבו ואמרו 'קיצים' שהגאולה תהיה בזמניהם. וכך הדבר נמשך מדור לדור, רבנן סבוראי והלאה עד היום הזה. כמה צרות וסבל היה מנת חלקם של כלל ישראל לאורך כל השנים הללו, ובכל פעם היו מלאי תקווה שהנה הנה תבוא הגאולה, שוב פעם ושוב פעם.

כהיום אנו עומדים קרוב אלפיים שנות גלות, וכלל ישראל עדיין עומדים ומצפים לגאולה. יהודים עומדים בכל יום ומתפללים על הגאולה, הם שופכים לב כמים בתפלת "ולירושלים עירך ברחמים תשוב", "ממקומך מלכינו תופיע" והם מאמינים בביאת המשיח ומחכים לו בכל יום שיבוא. ישנם יהודים שעורכים בלילות תיקון חצות, וישנם יהודים שממש אינם מסיחים דעתם מהגאולה. מהו סוד הדבר? מאין הכוחות הללו? הכל הוא תוצאה של 'הכח הנצחי שבנפש'!

אומתנו היא אומה נצחית, אנשים נצחיים אינם מתפעלים מאריכות הזמן. אין מציאות כזאת שהצפייה נמשכת זמן רב ולכן כבר מתייאשים! ב'נצחיות' אין מושג כזה! המציאות שאדם ממתין זמן רב ולא השיג את מבוקשו ולכן הוא מרים ידיים ביאוש, שייכת רק באדם שאינו 'נצחי', אדם שיש לו 'אורך רוח' ממשך בעבודתו ובתקוותו עד שהוא משיג את מבוקשו.

אדם שיועד ומבין שחיייו בעולם הזה הם רק כפרוודור בפני העולם הבא, חייו הם חיי נצח, ויש לו 'אורך רוח', הוא לא מתפעל מאריכות הזמן, ולעולם אינו מתייאש ואינו נשבר, הוא ממשיך לעמול ולהתיגע עד שיזכה וישיג את הצלחתו.

ויש לפרש בלשון קדשו, כי יש כוונות של שמוה"ק מיוחדים לכיון בעת מוסף של שב"ק והם מכונים 'מרגלאין' (מרגלית), ועל כך אמר הרה"ק מראזוואדוב ששומעים 'פנינים' אלו מתגלגלים בפיו.

• הרה"ק מבלאזוב היה לו בכל יום שיעור קבוע של שעות ארוכות לפני התפלה בשעות של לפנות בוקר, וסיפר כ"ק רבינו זי"ע שהיה חתן בנו הרה"ק מריבאטיטש, אשר הרה"ק מבלאזוב לא היה נוהג לאכול מאכלי בשר כליל שב"ק של ימות הקיץ, כי היה נחוץ לו לשתות את ה'קאווע' עם חלב בעת לימודו לפנות בוקר. והנה חתונתו של כ"ק רבינו עם נכדת הרה"ק מבלאזוב היתה בימי הקיץ בערב שב"ק פרשת בהעלותך, והיה זמן נכנסת שב"ק מאוחר מאד, ועד שנגמרה סעודת ליל שב"ק - סעודת הנישואין - כבר היתה השעה מאוחרת מאד. ובכל זאת סיפר כ"ק רבינו, כי הוא זכור שבשעה שתים לפנות בוקר כבר ישב חו"ז מבלאזוב בפיאות רטובות, והתחיל ללמוד את שיעוריו של לפני התפלה.

• היה נוהג להכין את ה'קאווע' בשעת ברכת התורה, והיה זה נראה מעשה תמוה ו'בעל הבית'י, אכן כידוע היה מסתיר בכל מעשיו כוונות נסתרות ונעלות. ולעת זקנותו ראו להדיא שהוא 'ענין' גדול אצלו, כי כאשר שכב חלוש על מטתו בהיותו על ערש דוי, והגיע לומר את ברכות התורה, צויה לגבאי שיביא לפניו 'קאווע' וחלב, והכין את ה'קאווע' עם גודל חולשתו בשעת ברכות התורה, וראו להדיא כי היה לו בזה ענין גדול, ומי יעמוד בסודו.

• בצעירותו היה מתקשה מאד בפרנסה, פעם אחת הלכה הרבנית מבלאזוב אל הקצב לקנות בשר, אבל כבר היו חייבים לו כסף, והוא היה גבר אלים ופחות דרג, ובהגיע הרבנית לפניו תפס ב'שטערן טיכל' (מטפת ראש) שהיה על ראשה שהיו משובצים בה כמה אבני חן, בטענתו שהם חייבים לו כסף. כמובן שדבר זה היה בזיון נורא להרבנית, וחזרה לביתה בצער רב. באותו יום נכנסה לפני בעלה הק' והתאוננה לפניו על כך שאינה סובלת עוד את העניות הגדולה שלהם. אמר לה הרה"ק מבלאזוב כי אם תעבור זאת באהבה יחד עמו ולא תתמרמר עוד, הרי הוא מבטיח לה מחצית משכרו בעולם הבא. כמובן שמאותו היום והלאה קיבלה את הכל באהבה, וקיימה את הבטחתה. אחר הרבה שנים בהיות הרבנית על ערש דוי לפני פיטרתה, ביקשה שיבא בעלה הק', ושאלה אותו 'צעדענקסט נאך?' (האם אתה זוכר עדיין?) דהיינו את אות ההבטחה, ענה הרה"ק: 'כן איך צעדענק' (כן אני זוכר), וכמה ימים אחר כך נפטרה הרבנית לבית עולמה. אחר זמן קצר פתאום פנה אל הגבאי והתבטא ואמר: 'מיט די הבטחה איז זי דורך געגאנגען אלא מעברים אָן קיין שום שטערונג, מיט די הבטחה איז זי אנגעקומען זייער ווייט' (היא עברה עם ההבטחה ההיא את כל המעברים ללא שום מונע ומעכב, זו עם ההבטחה הגיעה רחוק מאד).

• הרה"ק בעל 'צבי לצדיק' מבלאזוב זי"ע היה נוהג לעיתים לקרוא בתורה בשב"ק, וכשהיה קורא היה זה בקול גדול ובהתלהבות אש קודש, והיה זה 'עסק' גדול אצלו. פעם אחת היה בשב"ק יחד עם הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זי"ע - הינוקא, והרה"ק מבלאזוב קרא בתורה, ואחר קריאת התורה ניגש הרה"ק מבלאזוב לכבד את הרה"ק הינוקא בתפלת מוסף, הסתובב הרה"ק הינוקא אליו והניח את ידיו הק' על כתפו, ואמר: 'דאוונט איר מוסף' (התפללו אהם מוסף). אחר התפלה התבטא למקורביו ואמר, כי באמת לא התכוין דוקא שהרה"ק מבלאזוב יתפלל מוסף לפני העמוד, אבל אמר: 'איך האב געוואלט לייגן א האנט אויף אזא הייליגע פלייצע נאך אזא הייליגע ליינען' (רציתי להניח יד על כתף קדושה כזאת אחר קריאת התורה קדושה כזו), ולכן מצא אמתלא להניח יד על כתפו באמרו לו כי יגש לפני העמוד.

• אחר פטירת אחיו הגדול הרה"ק רבי ישעי' הירץ זי"ע היתה קבוצה מחסידיו שהיו עוד מחסידיו אביו הרה"ק רבי דוד'ל מדינוב זי"ע שנסעו לבעלזא אל הרה"ק רבי יהושע'לע זי"ע, ולא לאחי רבן הרה"ק מבלאזוב. באיזה הזדמנות היה הרה"ק מבלאזוב בבעלזא על שבת קודש. ובליל שב"ק ערך הרה"ק מבלאזוב את שולחנו הטהור בבית אכסנייתו, ורק אחר כך הלך אל הטיש של הרה"ק מבעלזא. וכמובן שבהיות הרה"ק מבלאזוב נמצא בבעלזא עצמה, השתתפו גם אותה קבוצה של החסידים בעריכת שולחנו. והנה בחצר דינוב ובלאזוב היה עסק גדול בעת עריכת השולחן כאשר היו משוררים את הזמן 'יה רבון', והיו מכנים זאת 'רבון עלם'. באמצע ששורר הרה"ק מבלאזוב את ה'רבון עלם' נכנס אל ה'טיש' אחד מגדולי החסידים הנ"ל, ומיד הסתובב הרה"ק מבלאזוב אל בנו הרה"ק מריבאטיטש זי"ע ואמר לו באזוני בקול הנשמע לשאר הנוכחים ג"כ 'פלוני הגיע', וכיון בזה להסתיר את עצמו כדרכו בקודש. והיה למחרת כיבד הרה"ק מהר"י מבעלזא את הרה"ק מבלאזוב לקרוא בתורה, ואכן הרה"ק מבלאזוב קרא כדרכו בהתלהבות ועסק גדול. והנה הרה"ק מבלאזוב היה צעיר בהרבה מהרה"ק מבעלזא שכבר היה בא בשנים באותה עת, והיה הדבר נראה בעיני כמה מן ה'יושבים' שם כהעזה ו'ברייטקייט' (הרחבה) מצד הרה"ק מבלאזוב, לקרוא אצל הרה"ק מבעלזא בהתלהבות כזאת. אכן תיכף אחר התפלה הסתובב הרה"ק מבעלזא ודיבר כמו לעצמו בקול מלא התפעלות: 'א פלא, א יונגעראמן מיט אזויגע מוחין, און אזא כח המעצור...' (כזה פלא, אברך עם כאלו 'מוחין', וכזה כח המעצור...) וכזה נחה דעתם. ואחר אותה קריאת התורה כזה כבר נסעו כל החסידים מחסידיו אחיו להסתופף בצל הרה"ק מבלאזוב.

• פעם אחת בהיותו אצל חותנו הרה"ק מראזוואדוב זי"ע התפלל הרה"ק מבלאזוב מוסף לפני העמוד, באמצע חזרת הש"ץ ראה הרה"ק מראזוואדוב איזה אברך שיוצא לחוץ. ניגש אליו הרה"ק מראזוואדוב ואמר לו: 'דו הערסט נישט?! פערל פון מויל!' (אינך שומע? שומעים פנינים מפיו!).